WEGWIJZER TOS - HANDELINGSADVIEZEN VOOR IN DE KLAS

Voor kinderen zijn een goed gehoor en een goede spraak-taalontwikkeling belangrijk op school en in de omgang met andere kinderen. Het audiologisch centrum biedt specialistische zorg aan kinderen met klachten op het gebied van gehoor, spraak en/of taal.

U heeft een kind in de klas met een taalontwikkelingsstoornis (TOS). Een taalontwikkelingsstoornis gaat nooit over. Zo zijn volwassenen met TOS vaak nog steeds sociaal minder vaardig en minder zelfredzaam. Om u te ondersteunen in de begeleiding van het kind in de klassensituatie worden onderstaande handelingsadviezen aangereikt. Deze adviezen zijn opgesteld voor leerkrachten in het basisonderwijs.

SPREKEN

- Leer het foutenpatroon van het kind kennen: Als je als leerkracht, weet welke klanken een kind niet of verkeerd uitspreekt, kun je hem beter begrijpen.
- Zorg voor voorinformatie: Het is handig om de leefwereld van het kind te kennen. Wanneer je weet wat het kind graag doet, met wie hij woont en wat hij in het weekend heeft gedaan, kun je een kind makkelijker begrijpen en verstaan.
- Soms kunnen klasgenoten het kind wel verstaan. Gebruik hen wanneer je het kind niet verstaat. Zo voorkom je frustratie.
- Geef impliciete feedback: Wanneer het kind woorden verkeerd uitspreekt, geef dan in de reactie het woord goed terug.
- Heb geduld: Wanneer een kind gewend is woorden op een bepaalde manier uit te spreken, is dat moeilijk te doorbreken. Verbetering tijdens logopedie, wil nog niet zeggen dat dit ook lukt wanneer de leerling spontaan iets wil vertellen. Een goede uitspraak kost een kind dat lerend is veel energie. Geef hem de tijd en ruimte om te groeien.
- Verbeter en herhaal niet: Het heeft geen zin om woorden te verbeteren of te laten herhalen, bij kinderen met fonologische problemen. Het leidt tot frustratie en maakt praten minder plezierig.
- Werk samen met de logopedist: De logopedist kan adviseren over wat je van het kind mag verwachten en terug kan vragen.
- Wees eerlijk: Kinderen hebben zelf, zeker als ze ouder worden, goed door dat ze niet begrepen worden. Bespreek dus gerust met het kind dat het soms lastig is hem te verstaan en vraag het kind hoe je dan het beste kunt helpen.

LUISTEREN

Door de omgeving van de klas aan te passen, kun je ervoor zorgen dat kinderen met auditieve verwerkingsproblemen minder snel worden afgeleid en zich beter kunnen concentreren tijdens de les.

- Spreek duidelijk en niet te snel.
- Voeg extra en langere pauzes in tijdens het spreken.
- Maak gebruik van een krachtige intonatie.
- Benadruk de hoofdpunten.
- Herhaal belangrijke informatie voor verduidelijking
- Zoek samen met de leerling naar de optimale plek in de klas, waarbij de leerling zowel klasgenoten als leerkracht goed kan zien.
- Trek de aandacht van de leerling voordat je tegen hem spreekt, bijvoorbeeld door zijn naam te noemen.
- Breng structuur aan in activiteiten zodat de leerling weet wat er van hem verwacht wordt en beter kan anticiperen op mondelinge informatie.
- Zorg voor een goede belichting en een duidelijk zichtbaar mondbeeld.
- Zorg dat je stem luider is dan het achtergrondlawaai.
- Geef indien nodig een schriftelijke samenvatting van de informatie.
- Varieer tussen luisteractiviteiten en andere taken om vermoeidheid bij de leerling te verminderen.

ONDERSTEUNEN VAN DE WOORDENSCHATONTWIKKELING

- Koppel een leerling met TOS aan een sterke taalmaatje die kan helpen
- Ga moeilijke woorden niet uit de weg, maar introduceer ze bewust en geef uitleg.
- Presenteer nieuwe woorden volgens een consistente en herkenbare routine.
- Geef pre-teaching, waarbij onbekende of minder bekende woorden vooraf worden uitgelegd.
- Introduceer nieuwe woorden in clusters die logisch bij elkaar passen, leg de betekenissen uit en verbind ze met elkaar. Visualiseer deze verbanden bijvoorbeeld in een woordtrap, woordkast of woordspin.
- Herhaal woorden frequent, op diverse manieren en op een speelse manier. Kinderen met TOS hebben doorgaans meer herhaling nodig dan andere kinderen.
- Maak gebruik van tastbare materialen waarbij het kind kan kijken, voelen, ruiken, doen, horen en/of proeven.
- Creëer een taalrijke omgeving waarin veel woorden worden gebruikt en toegelicht

PRAGMATISCHE VAARDIGHEDEN STIMULEREN

Conversatievaardigheden/ communicatieve functies

- Om conversatievaardigheden bij een kind te stimuleren, kan men gebruik maken van sociale routines met een voorspelbaar verloop, zoals spelletjes. Door deze activiteiten vaak te herhalen, kan het kind oefenen met het nemen van beurten, luisteren naar anderen en vragen stellen.

- Rollenspellen, met een vastgestelde structuur en voorspelbaarheid, bieden een gelegenheid voor kinderen om langer bij een gespreksonderwerp te blijven en verschillende communicatieve functies te oefenen, zoals groeten of informatie geven.

Verhaalopbouw

- Gebruik afbeeldingen, pictogrammen of foto’s om de structuur van een verhaal te visualiseren (wie, wat, waar?).
- Bij foto’s die kinderen van thuis meenemen, kunnen de ouders het verhaal samen met hun kind thuis al voorbereiden.
- Door interactief voorlezen en hetzelfde boek meerdere keren te herhalen leren kinderen de verhaalstructuur herkennen. Dit proces kun je ondersteunen door het stellen van vragen (wie, waar, wat, begin, probleem, oplossing, afloop?).

HANDIGE SITES

Telefonisch spreekuur voor professionals
Bent u IB-er en heeft u vragen over TOS of spraaktaalonderzoek op het Audiologisch Centrum? Een logopedist of klinisch linguïst van het spraaktaalteam beantwoordt uw vragen en/of denkt met u mee. Scan de QR-code voor informatie over het telefonisch spreekuur of ga naar: https://www.nsdsk.nl/telefonisch-spreekuur-voor-professionals

Op shop.kentalis.nl/products/cm-16-001 vind je de gratis download “Vijf op een rij”. Dit document geeft handvatten voor het bieden van passend onderwijs aan leerlingen met TOS in combinatie met nog een stoornis zoals bijvoorbeeld autisme.

Spraaktaal is een praktische gids voor jongeren met TOS. Het boek staat vol tips, opdrachten en ervaringsverhalen. Het biedt handvatten voor het denken en praten over het leven met een taalstoornis en voor het benoemen en uitbuiten van mogelijkheden en talenten.

® Nicole Neels
RT en Logopediepraktijk B.O.M.